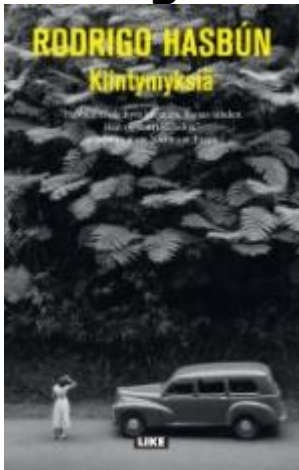

Rodrigo Hasbún: Kiintymyksiä

Kiintymystä ja kiintymyksen puutetta – RIITTA

VAISMAA (7.7.2017)

Jo bolivialaisen kirjailijan teoksen suomennos on merkittävää ja kiinnostavaa. Bolivian nykykirjallisuutta osuu harvoin luettavaksi.

Rodrigo Hasbúnin *Kiintymyksiä* on lähtökohdiltaan kiintoisa. Väljästi tositapahtumiin pohjaava teos kertoo saksalaisen, toisen maailmansodan jälkeen Boliviaan jossain määrin vastahakoisesti muuttaneen Ertlin perheen vaiheista. Hans Ertl oli wehrmachtin valokuvaaja ja Leni Reifenstahlin propagandafilmiä kuvaaja. Hasbún ei puhu pakolaisuudesta vaan siitä, miten Hans Ertl tunsi Saksassa kaikkien ovien sulkeutuvan. Pienoisromaanin yksi keskeisiä teemoja on uuden alun mahdollisuus.

Perheeseen kuuluu jatkuvaa jännitystä etsivän isän lisäksi vaimo Anna ja kolme tytärtä. Hans Ertl on seikkailija ja löytöretkeilijä. Perheen naisväki saakin kotiutua uuteen ympäristöön melko lailla keskenään. Hiljainen ja vetäytyvä Anna ei viihdy uudessa maassa; hänen mielessään on ainainen kaipuu takaisin Saksaan, minne hän ei koskaan enää palaa. Hän oppii vain välttävästi espanjaa. Miehen valtaa ja valintoja ei vielä sodanjälkeisessä ajassa perheissä kyseenalaistettu.

Kolmen tyttären kotoutuminen sujuu äitiä paremmin. He käyvät koulua ja saavat kavereita ja ystäviä, joten uuden kielen oppiminen ja uuteen kotiseutuun tutustuminen sujuu luontevasti.

Romaanin alussa Hans on lähdössä retkikuntineen etsimään Amazonin viidakosta inkojen muinaista kaupunkia Paititía. Vanhin tytär Monika lähtee isän matkaan. Keskimmäinen tytär Heidi on mukana alkumatkasta mutta palaa jatkamaan koulunkäyntiään. Nuorin Trixi on koko ajan äidin kanssa La Pazissa. Paititíaa retkikunta ei löydä, mutta isän ja henkisesti epävakaa Monikan välillä matkalla tapahtuu jotakin, mitä lukija voi vain arvailla.

Kiintymyksien päähenkilöksi nouseva Monika ei ole matkan jälkeen entisensä. Hänessä on herännyt tietoisuus yhteiskunnan eriarvoisuudesta, eri yhteiskuntaluokkien epätasa-arvosta. Hän ryhtyy majoittamaan ja ruokkimaan köyhimpiä. Hyväntekeväisyys sopii nuorelle säätyläisnaiselle, mutta se ei riitä Monikalle. Hän radikalisoituu ja liittyy sissien vapautusarmeijaan. Lopulta hän matkustaa vallankumouksen tehtävissä ympäri maailmaa sujuvasti passia ja ulkonäköä eri rajatarkastusten välillä vaihtaen. Hän etsii sissien idolin Che Guevaran murhaajaa, jonka hän päästää päiviltä entisessä kotimaassaan Saksassa.

Rodrigo Hasbúnin romaanin rakenne on kunnianhimoinen ja varsin monimutkainen. Kertojia on lukuisia, mutta päähenkilö ei ole kertojien joukossa. Hasbúnilla on useita minäkertojia, välillä hän käyttää kolmannen persoonan kerrontaa, välillä kertoja puhuttelee lukijaa. Tämä joutuu moneen kertaan pysähtymään ja miettimään, kuka kulloinkin on kertojana, kenen näkökulma on kyseessä.

Ratkaisullaan Hasbún pyrkii luomaan päähenkilön lisäksi kokonais kuvan myös muista romaanin henkilöistä, etenkin Monikan sisarista, joista molempien elämän ratkaisut ja vaiheet eroavatkin selvästi toisistaan.

Kun *Kiintymyksissä* kuitenkin on vain noin 130 sivua, tehtävä on ylivoimainen. Monikan kohtalon olisin suonut saavan vähistä sivuista valtaosan. Vaikka eri kertojat toki valottavat Monikan elämäntulkua, kirjailija pyrkii samalla kuvaamaan turhan useita kohtaloita.

Eriyisen outo kertoja on Monikan aviomiehen veli ja Monikan ensirakkaus. Reinhardin jaksojen arviointi ilman alkuperäistekstiä on vaikeaa. On mahdoton tietää, mikä on suomentajan osuus ratkaisussa, jossa tekstiä jaksotetaan kenoviivoin (//) kuin runoja konsanaan. Runollisuudesta ei ole kyse. Viivojen jälkeen teksti alkaa aina sanalla "niin". Kun kerrontatapoja on muutoinkin jo liiaksi asti, Reinhardin jaksot eivät olisi tarvinneet enää lisää kommervenkkejä, varsinkin kun nämä jaksot on otsikoitu kertojan nimellä. Muu erottelu ei olisi tarpeen.

Muutto La Paziin ei jää Hans Ertlin ainoaksi uudeksi aluksi. Hän rakastuu tutkimusmatkallaan hyönteistutkijaan ja jättää vaimonsa tyyliä La Pazin yksinäisyyteen. Hän rakentaa valtaisan maatilan syrjäiselle seudulle. Lopulta arvaamattoman tyttären poliittinen taistelu asettaa hänet vielä kerran uuteen tilanteeseen. Jälleen hänestä tulee ympäristössään epäsuositettu ja ei-toivottu, vaikka hän ei tyttärensä arvoja jaakaan. Lopussa erakoitunut vanhus rakennuttaa tiluksilleen arvoituksellista kaivantoa.

Myös sisarukset ovat eri tilanteissa uusien alkujen edessä. Anna välttyy yhtä monelta uudelta alulta. Hän kuolee tuskalliseen joka paikkaan levinneeseen

syöpään eikä ei koskaan pääse takaisin Saksaan. Sinne muuttaa sisaruksista keskimäinen; hänen osanaan Euroopassa on ainakin kaksi uutta alkua. Nuorimmaisen elämään isonsiskon valinnat luovat varjonsa – ja asettavat hänetkin uuden alun eteen.

Rodrigo Hasbún on antanut teokselleen nimen *Kiintymyksiä*. Tämä on tavallaan paradoksi, koska paljolti on kyse kiintymyksen puutteesta. Toki perheenjäsenten välillä on kiintymyksen säikeitä, mutta ne ovat monesti hyvin ohuita, hauraita ja kiintymyksen osoitukset karuja ja kömpelöitä.

Kiintymyksiä on Rodrigo Hasbúnin (s. 1981) toinen romaani. Hän on voittanut Britannian Pen-palkinnon, ja *Kiintymyksiä* on käännetty lukuisille kielille. Jäin kaipaamaan teokseen jonkinlaista siltaa Bolivian nykyiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Ymmärrän, ettei bolivialainen lukija sellaista tarvitse, mutta monien muiden maiden lukijoita se varmaan kiinnostaisi.

Rodrigo Hasbún: *Kiintymyksiä (Los Afectos)*. Suom. Sari Selander. Like 2017. 132 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko